

КАРАР

18 августа 2026 ел

№ 17

«2026 - 2030 елларга Татарстан Республикасының Минзәлә муниципаль районы Иске Мажын авыл җирлегенә җирләреннән файдалану һәм саклау» муниципаль программасын раслау турында

Татарстан Республикасының Минзәлә муниципаль районы Иске Мажын авыл җирлегенә территориясендә җирләренә саклауны башкару максатларында, Россия Федерациясе Җир кодексының 1, 11, 13, 42 нче маддәләренә, 06.10.2003 № 131-ФЗ «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законына, 20.03.2025 № 33-ФЗ «Ачык хакимият бердәм системасында җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» Россия Федерациясе Федераль законына, 28.07.2004 № 45-ЗРТ «Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында» Татарстан Республикасы законына нигезләнеп, Татарстан Республикасының Минзәлә муниципаль районы Иске Мажын авыл җирлегенә Башкарма комитеты

КАРАР ЧЫГАРА:

1. «2026 - 2030 елларга Татарстан Республикасының Минзәлә муниципаль районы Иске Мажын авыл җирлегенә җирләреннән файдалану һәм саклау» муниципаль программасын расларга.
2. Татарстан Республикасының Минзәлә муниципаль районы Иске Мажын авыл җирлегенә Башкарма комитетын «2021 - 2023 елларга Татарстан Республикасының Минзәлә муниципаль районы Иске Мажын авыл җирлегенә җирләреннән файдалану һәм саклау» муниципаль программасын раслау турында» 09.06.2021 №9 карарын үз көчен югалткан дип танырга.
3. Әлегә карар рәсми рәвештә бастырылып чыгарга тиеш.
4. Әлегә карарның үтәлешен контрольдә тотуны үз өстемдә калдырам.

Житәкче

Э.Р. Шәймәрданов

1 нче кушымта
Татарстан Республикасының Минзәлә муниципаль районы Иске Мажын авыл
жирлегенә Башкарма комитеты карарына
№ 17 «18» август 2026 ел

МУНИЦИПАЛЬ ПРОГРАММА

«2026 - 2030 елларга Татарстан Республикасы Минзәлә муниципаль районы
Иске Мажын авыл җирлегенә җирләр, шул исәптән, авыл хужалыгы
кулланышындагы җирләрдән файдалану һәм саклау»

Муниципаль программаның заказчысы	
Муниципаль программа максатлары	Авыл җирлегенә җирләр, шул исәптән авыл хужалыгы кулланышындагы җирләрдән файдалану һәм саклауның нәтижеләлеген арттыру: 1) җирләрнең һәм туфракларның пычрануын, ярлылануын, деградациясен, бозылуын, юк ителүен, һәм җиргә һәм туфракларга башка тискәре тәсирен бетерү һәм булдырмау, 2) җирләрдән рациональ файдалануны тәмин итү, 3) авыл җирлегенә территориясендә экологик ситуацияне яхшырту, авыл җирлегенә торак пунктларының табигатен саклау, халыкның сәламәтлеген һәм яшәүнең уңайлы шартларын тәмин итү.
Муниципаль программаның бурычлары	Авыл җирлегенә җирләр, шул исәптән авыл хужалыгы кулланышындагы җирләрдән файдалану һәм саклауның нәтижеләлеген арттыру: 1) Иске Мажын авыл җирлегенә территориясендә җирләрдән рациональ файдалану һәм саклауны оештыруны тәмин итү; 2) җирләрне су һәм җил эрозиясенән, агызудан, су басудан, сазланудан, икенчел тозланудан, кибүдән, тыгызланудан, химик матдәләр, шул исәптән радиоактив, башка матдәләр һәм микроорганизмнар белән пычранудан, житештерү калдыклары белән пычранудан һәм башка тискәре тәсирдән саклау; 3) авыл хужалыгы җирләр ағачлар һәм куаклар басып китүдән, чүп үсемлекләреннән саклау, мелиорациянең ирешелгән дәрәжәсен саклау. 4) Житештерү һәм куллану калдыклары белән эш итү

	өлкәсендә эшчәнлекне оптимизацияләү; 5) яшел үсентеләрне саклау һәм тергезү. 6) жирләрне инвентаризацияләү.
Муниципаль программаны тормышка ашыру этаплары һәм вакытлары	2026-2030 муниципаль программада этапларны аерып күрсәтү каралмаган
Муниципаль программаның финанслау күләмнәре һәм чыганаclarы:	Финанслау таләп ителми
Муниципаль программаны тормышка ашыруның көтелгән нәтижеләре	- жирләрдән рациональ һәм нәтижелә файдалану һәм саклау; - халыкның экологик куркынычсызлыгын һәм яшәү сыйфатын яхшырту, шулай ук жирлекнең инвестицион жәлеп итүчәнлеген, икътисад үсешен арттыру; - жирдән файдалануны тәртипкә салу; - авыл жирлегә жирләрен, шул исәптән авыл хужалыгы кулланышындагы жирләрдән файдалану һәм саклауның нәтижеләлеген арттыру; - салым түләүләреннән жирлек бюджетына керемнәрен арттыру.

1. Проблеманың эчтәлегә һәм аны программалы ысуллар белән чишүен кирәклеген нигезләү

Жир - гомум биосфераның иң мөһим өлеше, аннан файдалану барлык башка табигый объектлар белән бәйлә: сулар, урманнар, хайваннар һәм үсемлекләр дөньясы, файдалы казылмалар һәм жир катламнарының башка кыйммәтләре. Жирдән файдалану һәм саклау булмаганда, башка табигый ресурсларны файдалану практик рәвештә мөмкин түгел. Бу очракта жиргә карата хужасызлык тиздән яки якин киләчәктә әйләнә-тирәнең табигый мохитенә зыян китерә, яки жир өслегенә - туфракларның, аның химик һәм радиоактив пычрануына гына түгел, ә бөтен табигый комплексның экологик начарлануына китерә.

Жир Россия Федерациясендә тиешле территориядә яшәүче халыкларның тормышы һәм эшчәнлегә нигезе буларак файдаланыла һәм саклана. Бу формула жирдән файдалану һәм саклауны гамәлдәге законнарга туры китереп алып баруда дөүләтнең, жәмгыятьнең һәм жирдән файдаланучыларның хокук һәм бурычларының нигезе булып тора.

Жир фондының зур күләмнәрен төрле максатларда файдалану әйләнә-тирә мохит экосистемасының барлык бәйләнешләренә табигый бөтенлекне саклау буенча билгеле бурычлар сала. Табигатьтә барысы үзара бәйләнгән. Шуңа күрә

бәйләнешләрнең берсенең дәрәс эшләвен бозу, урман булсынмы, хайваннар дөньясымы, жир, экосистеманың дисбалансына һәм бөтенлеген бозуга китерә. Табигый комплекс территорияләре - урман массивлары, су ландшафтлары, ермалар комплексы, яшелләнгән мәйданнар, табигатьне саклау зоналары һәм башкалар авыл жирлегенә тотрыклы үсеш шартларын тәмин итү буенча мәсьәләләрен хәл итүдә иң мөһим роль уиный.

«2026 - 2030 елларга Татарстан Республикасының Минзәлә муниципаль районы Иске Мажын авыл жирлеге жирләрен, шул исәптән авыл хужалыгы кулланышындагы жирләрдән файдалану һәм саклау» программасы (алга таба - Программа) авыл жирлегенә икътисадны ныгыту максатында, жир ресурсларыннан файдалану һәм идарә итүне нәтижәле һәм рациональ эшләтү дәүләт сәясәтен тормышка ашыруны тәмин итүче жирләренә файдалану һәм саклауның уңайлы шартларын булдыруга юнәлдерелгән.

Жирдән рациональ булмаганча файдалану, аңа кулланучанлык һәм хужасызлык мөнәсәбәте башкару функцияләрен бозуга, табигый үзенчәлекләрен киметүгә китерә. Жирне саклау бары тик жирдән рациональ файдалану тәмин ителгәндә генә нәтижәле була ала.

Иске Мажын авыл жирлегенә тотрыклы социаль-икътисадый үсеш проблемалары һәм аның халкына экологик куркынычсызлыклы тормыш-эшчәнлегә хәзерге этапта жирләренә саклау һәм файдалану мәсьәләләрен хәл итү белән нык бәйләнгән.

Авыл жирлеге дәрәжәсендә жирләренә саклау һәм файдалануның урындагы проблемаларын үзлегеннән, тулы, комплекслы һәм акыллы рәвештә хәзер яшәүчеләрнең генә түгел, ә киләчәк буыннарның мәнфәгатьләре өчен дә чишә ала.

Татарстан Республикасының Минзәлә муниципаль районы Иске Мажын авыл жирлеге территориясендә төрле рөхсәт ителгән файдалану өчен жир участкалары бар.

Иң кыйммәтлеләре «индивидуаль торак төзелеше» рөхсәт ителгән файдалану төрөндәге жирләр.

Жирләрнең экологик хәле уртача яхшы, ләкин стихияле рәвештә рөхсәт ителмәгән чүплекләр әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынты ясыйлар һәм экологик ситуацияне начарлаталар.

2. Муниципаль программаның максатлары, бурычлары һәм максат күрсәткечләре, тормышка ашыру вакытлары һәм этаплары

Авыл жирлеге территориясендә жирләрдән файдалану һәм саклау өлкәсендә муниципаль сәясәтнең төп принциплары: Татарстан Республикасының Минзәлә муниципаль районы Иске Мажын авыл жирлеге эшчәнлегенә законлылыгы һәм ачыклыгы, жаваплылык һәм контроль астында булу, нәтижәлелек.

Муниципаль программаның максатлары: жирләренә һәм туфракларны пычранудан, ярлыланудан, деградациядән, бозылудан, юк итүдән һәм жиргә һәм туфракларга башка тискәре тәсир ителүдән саклау һәм бетерү, шулай ук жирләрдән рациональ файдалануны тәмин итү һәм авыл жирлеге территориясендә экологик ситуацияне яхшырту.

Куелган максатларга ирешү өчен түбәндәге бурычларны хәл итәргә кирәк:

- жирлөрдөн файдалану һәм саклауның нәтижелелеген арттыру;

- Иске Мажын авыл жирлеге территориясендә жирлөрдән рациональ файдалану һәм саклауны оештыруны тәмин итү;

- жирләрне су һәм җил эрозиясеннән, агызудан, су басудан, сазланудан, икенчел тозланудан, корудан, тыгызланудан, химик матдәләр, шул исәптән радиоактив, башка матдәләр һәм микроорганизмнар белән пычранудан, житештерү һәм куллану калдыклары белән пычранудан һәм башка тискәре тәсир ителүдән саклау;

- авыл хужалыгы куланышындагы жирләрне агачлар һәм куаклар басып китүдән, чүп үләннәрдән, мелиорациянең ирешкән дәрәжәсен саклау;

- житештерү һәм куллану калдыклары белән эш итү өлкәсендә эшчәнлекне оптимизацияләү;

- яшел үсентеләрне саклау һәм торгызу;

- жирләрне инвентаризацияләү.

Жирләрне инвентаризацияләү деградацияне, пычрануны, чүпләүне, жир бозылуын, хужалык эшчәнлегеннән килгән башка тискәре (зыянлы) тәсирләрне булдырмау өчен, файдаланылмаган, рациональ файдаланылмаган яки максатчан кулланылыш буенча һәм жир участкаларын рөхсәт ителгән кулланылышына туры килмәгән жир участкаларын, жирләрнең башка характеристикаларын ачыклау өчен алып барыла.

Бу программаны тормышка ашыру жирдән файдалануны тәртипкә китерүгә; яңа жир участкаларын әйләнешкә кертүгә; авыл жирлегенә инвестицион җәлеп итүчәнлекне арттыруга, шуңа туры китереп икътисад үсешенә, жирләрне нәтижелерәк файдалануга һәм саклауга ярдәм итәчәк.

Программа чараларын үтәү нәтижәсендә тәмин ителәчәк:

1) торак пунктларын төзекләндерү;

2) жирләрнең сыйфат характеристикаларын яхшырту;

3) жирлөрдән нәтижәле файдалану.

1 нче таблица

Муниципаль программаның максатчан күрсәткечләре

№ т/б	Максатчан индикатор атамасы	Үлчәү берәмле ге	Күрсәткечләрнең билгесе				
			2026	2027	2028	2029	2030
1	Ликвидацияләнгән стихияле чүплекләр саны	данә.	1	1	1	1	1
2	Торак пунктның гомуми жир мәйданына карата чистартылган территория мәйданы	га	0,5	0,7	0,9	1,0	1,1
3	Утыртылган агачлар саны	данә	10	15	20	25	30

4	Жирлектәге жир участокларының гомуми санына карата инвентаризацияләнгән жир участкалары саны	%	10	15	20	25	30

Муниципаль программаны тормышка ашыруның гомуми вакыты - 2026-2030 еллар.

3. Программаны ресурслар белән тәмин итү

Программа чараларын финанслау күздә тотылмаган.

4. Программаны гамәлгә ашыру механизмы

Муниципаль программа белән агымдагы идарә итүне Татарстан Республикасының Минзәлә муниципаль районы Иске Мажын авыл жирлеген Башкарма комитеты - муниципаль программа координаторы башкара.

Муниципаль программаны гамәлгә ашыру процессында программа координаторы:

- муниципаль программаны гамәлгә ашыруны оештыра, программа эшчәнлеген координацияли;

- билгеләнгән тәртиптә муниципаль программага үзгәрешләр кертү турында карар кабул итә һәм муниципаль программаның максатлы күрсәткечләренә ирешү өчен җаваплылык тотар;

- программа координаторының отчетларын мониторинг һәм анализ үткәрә;

- муниципаль программаның нәтижәләлеген бәяли; муниципаль программаны гамәлгә ашыру барышы турында еллык отчет әзерли; муниципаль программаның максатларын һәм бурычларын яктыртуга юнәлдерелгән мәгълүмати һәм аңлату эшчәнлеген оештыра;

5. Программаны гамәлгә ашыру барышына контроль оештыру

Программаны гамәлгә ашыру барышына контрольны жирле үзидарә органы үз вәкаләтләре буенча, гамәлдәге законнар белән билгеләнгән рәвештә башкара.

6. Программаны гамәлгә ашыруның социаль-иқтисадый нәтижәләлеген бәяләү

Программаны гамәлгә ашыруның нәтижәләлеген бәяләү Минзәлә муниципаль районы Иске Мажын авыл жирлеген тарафыннан ел саен, отчет елыннан соңгы 1 мартка кадәр, Программаны гамәлгә ашыруның бөтен вакыты дәвамында башкарыла.

Программаны гамәлгә ашыруның нәтижәләлеген бәяләү Программаның Татарстан Республикасы Минзәлә муниципаль районы Иске Мажын авыл жирлегенен социаль-иқтисадый үсешенә керткән өлешенә гомуми бәяне үз эченә алырга тиеш.

Программаны тиешле елда гамәлгә ашыру турында отчет түбәндәгеләрне үз эченә алырга тиеш:

4	Жир кишәрлекләрен үз белдеге белән биләү фактларын ачыклау	Күздә тотылмаган	даими	Иске Маҗын авыл жирлегә Башкарма комитеты
5	Жирләргә инвентаризацияләү	Күздә тотылмаган	даими	Иске Маҗын авыл жирлегә Башкарма комитеты
6	Экологик торышның начараюына китерүче жир кишәрлекләреннән файдалану фактларын ачыклау	Күздә тотылмаган	даими	Иске Маҗын авыл жирлегә Башкарма комитеты